

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 29 квітня 2022 року)

Суми
2022

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Зякун А. І., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Льницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Камьонка М., д-р габ. (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Польща);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Нестеренко В. А., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 9 від 16.06.2022 р.)

Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи : матер. ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 29 квітня 2022 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 433 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 1022 від 20 грудня 2021 р.), присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2022

ВЛАСЕНКО Валерій Миколайович
кандидат історичних наук, доцент,
Сумський державний університет

Публіцистика Василя Андрієвського на шпальтах львівської газети «Діло» напередодні Другої світової війни

Нині в умовах військового протистояння Росії з Україною з'явилася велика кількість емігрантів, біженців, внутрішніх переміщених осіб. Серед них – представники різних верств населення, зокрема письменники та журналісти. Вони беруть участь у цьому протистоянні на своєму (творчому) фронті – публікаціями на сторінках наукової, громадсько-політичної та літературно-мистецької періодики. Більше ста років тому була схожа ситуація, коли під час або одразу після Української революції 1917–1921 рр. чимало творчих людей опинилося поза межами України. І в еміграції вони продовжували боротьбу на ниві красного письменства. З-поміж них і уродженець Борзнянщини, учасник революційних подій 1917–1919 рр. на Чернігівщині і Сумщині, літератор і журналіст Василь Васильович Андрієвський. Донедавна його ім'я як літератора і журналіста залишалося невідомим, оскільки він публікувався під псевдонімами (Юрась, В. Некрашевич, Василь Некрашевич, Анский, Анський, В. Анський) та криптонімами (А., В.А.). Незважаючи на те, що впродовж 2021 р. з'явилися перші публікації про нього [1–3], його біографія і творча спадщина потребують докладного вивчення та

популяризації. Мета автора – ліквідувати окремі прогалини щодо творчої спадщини В. Андрієвського напередодні Другої світової війни, зокрема крізь призму його публікацій на сторінках львівської газети «Діло» у 1939 р.

Василь Андрієвський народився 19 серпня 1895 р. у с. Рожнівка тогочасного Борзнянського повіту Чернігівської губернії, нині Ічнянського району Чернігівської області. Перші його оповідання були опубліковані напередодні Першої світової війни на сторінках київських журналів «Огни» та «Маяк», у 1917–1918 рр. – часописів «Черниговская земская газета», «Муравейник-Комашня», у період між Першою та Другою світовими війнами – львівських часописів «Діло», «Наша бесіда», «Нові шляхи», «Світ», «Чар-зілля», празьких журналів «Нова Україна» та «Гуртуймося», паризького тижневика «Тризуб». На початку 1930-х рр. у львівському видавництві «Русалка» була надрукована його комедія (на 1 дію) «За кулісами театру», що неодноразово ставилася українською аматорською театральною трупкою в Белграді (Югославія).

Найбільш тривалою і плідною була співпраця В. Андрієвського з редакцією львівської газети «Діло». Його публікації на шпальтах газети друкувалися майже щороку. Цікавими, на погляд автора, були статті В. Андрієвського у 1939 р. (з січня і до кінця серпня) про політичну ситуацію в Югославії та громадське і культурне життя тамтешньої української еміграції.

По-перше, окремі статті В. Андрієвського були присвячені перипетіям політичного процесу в Югославії, зокрема вирішення так званої «хорватської проблеми»,

коли хорватські політичні партії вимагали більшої автономії для свого краю, поряд з лівими партіями, крайніми реакціонерами на чолі з генералом П. Живковичем та колишнім головою уряду Б. Єфтичем перебували в опозиції до уряду М. Стоядіновича [4, с. 2].

По-друге, В. Андрієвський приділив чимало уваги життю української еміграції та діаспори в Югославії, зокрема пошквалюванню інтересу до подій навколо Карпатської України. Василь Васильович охарактеризував погляди різноманітних груп (середовищ) української еміграції на ситуацію в Закарпатті. Представники Української громади в Белграді, серед яких був і сам В. Андрієвський, надавали місцевим журналістам необхідну інформацію про Україну, її історію, культуру, територію, економіку тощо. Завдяки й їх зусиллям побачила світ книга «Україна» сербською мовою (вийшла у провінції без зазначення видавця). Так звані «малороси» (ті, хто не виокремлював себе від Росії і російської еміграції та визнавав свою окремішність лише в мові та культурі), які тільки у зв'язку з подіями на Закарпатті «самовизначилися» (сподівалися, що ці події покладуть початок визволенню України та їх поверненню на батьківщину), створили українське товариство, котре негайно налагодило зв'язок із прихильниками П. Скоропадського. Виявив активність й очільник Українського фашистського здвигу Л. Богунець (Баганець), який дав інтерв'ю на цю тему місцевій газеті та почав видавати журнал «Здвиг» (насправді «За Україну» – В. В.). Решта політичних груп й організацій, на думку

автора, не виявила своєї зацікавленості подіями на Закарпатті у лютому 1939 р. [5, с. 2].

По-третє, В. Андрієвський подав на сторінках львівської газети інформацію про перебування Президента Карпатської України Августина Волошина в останній декаді березня 1939 р. в Югославії, зокрема в Белграді. Автор повідомляв, що український високопосадовець прибув до югославської столиці 19 березня у супроводі міністра освіти А. Штефана, 2-го секретаря Українського національного об'єднання І. Рогача, особистого секретаря А. Харака, депутата Сейму П. Німчука, а також Романа та Бороти. У столиці А. Волошин проживав у скромному готелі «*Белград*». В Югославії він мав низку зустрічей з тамтешніми урядовцями, зокрема з прем'єр-міністром Д. Цветковичем, щодо прийняття Югославією біженців із Карпатської України. 22 березня президент виїхав до Загреба. Напередодні від'їзду він зустрівся з представниками місцевої українсько-русинської діаспори, а також членами «*Української громади*» в Белграді на чолі з її керівником В. Андрієвським. Як пише Василь Васильович, місцеве сербське населення жваво цікавилось подіями навколо Карпатської України, тоді як офіційна преса обмежилася коротким повідомленням та фото про перебування А. Волошина в Югославії. Виявом стриманості у ставленні югославської влади до подій на Закарпатті було й те, що саме в березні влада вперше за весь час перебування в країні української еміграції заборонила відзначати Шевченківське свято (зазвичай приурочене до дня народження та роковин смерті

Т. Шевченка), вважаючи українців «російськими хорватами», тобто сепаратистами [6, с. 2].

Зауважимо, що на сторінках газети публікувалися повідомлення без підпису про життя українців в Югославії [7–10]. Припускаємо, що частина з них могла належати перу В. Андрієвського.

Отже, активний діяч української еміграції в Європі, учасник Першої конференції української еміграції, що відбулася 1929 р. в Празі, голова управи «Української громади» в Белграді, член правління Союзу українських організацій Югославії Василь Васильович Андрієвський напередодні Другої світової війни виявив себе і на ниві журналістики, співпрацюючи з редакцією часопису «Діло». Його публікації стосувалися як політичної ситуації в країні перебування, так і громадського життя українців в Югославії та ставлення їх до подій березня 1939 р. у Карпатській Україні. Перспективними, на думку автора, є дослідження його творчої спадщини на початку еміграції, зокрема і на сторінках газети «Діло».

1. Власенко В., Курінной О. Василь Васильович Андрієвський в Українській революції 1917–1921 рр. на Чернігівщині (за матеріалами архівно-слідчої справи Василя Андрієвського). *Сумська старовина*. 2021. № LVIII. С. 18–24.

2. Власенко В. М. Василь Васильович Андрієвський як літератор і журналіст. *Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації*. Матеріали V Міжнар. наук. конф. (Суми, 11–12 листопада 2021 р.). У 2 ч. Ч. 1. Суми: ФОП Цьома С. П., 2021. С. 41–44.

3. Курінной О. О. Василь Андрієвський й Андрій Ливицький: зустрічі в еміграції. *Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації*. Матеріали V Міжнар. наук. конф. (Суми, 11–12 листопада 2021 р.). У 2 ч. Ч. 2. Суми: ФОП Цьома С. П., 2021. С. 66–68.

4. Анський В. Чи Югославія розв'яже хорватську проблему? Шляхи внутрішньої і закордонної політики Югославії. Чому уступив д-р Стоядінович? Завдання нового уряду. *Діло*. 1939. № 38. С. 2.

5. Анський В. Чи українці в Югославії активні? З емігрантських настроїв. *Діло*. 1939. Ч. 44. С. 3.

6. Анський В. Югославська опінія та події в Карпатській Україні. *Діло*. 1939. Ч. 73. С. 2.

7. Президент Волошин у Загребі. Розмова през. о. А. Волошина з хорватським журналістом. *Діло*. 1939. Ч. 71. С. 2.

8. З життя українців у Югославії. *Діло*. 1939. Ч. 135. С. 4.

9. Українські вистави в державним театрі в Осієку. *Діло*. 1939. Ч. 137. С. 5.

10. З життя українців у Югославії. *Діло*. 1939. Ч. 188. С. 8.